

Δεν πρέπει να γίνουμε δίγλωσσοι, αλλά τρίγλωσσοι (Νικολά Σαρκοζί)

«Δεν πρέπει να γίνετε δίγλωσσοι, αλλά τρίγλωσσοι, αυτή είναι η
αλήθεια»
(Νικολά Σαρκοζί)

Δύο πρόσφατες δηλώσεις του Νικολά Σαρκοζί και του Richard Descoings απαιτούν μία ανάλυση του Ε.Π.Π.

Πρώτα από όλα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Γαλλίας, σε ένα άρθρο δημοσιευμένο στην εφημερίδα *Le Monde* στις 12 Ιουνίου 2009 : «Τρίτη συζήτηση, οι ζωντανές γλώσσες. Ο στόχος στην Ευρώπη είναι η εκμάθηση δύο ξένων γλωσσών. «Αν κάποιος από τους συμμαθητές σας δυσκολεύονται στα γαλλικά, είναι λογικό να τους δώσουμε δύο γλώσσες επιπλέον, τη στιγμή που δεν κατέχουν τη δική τους», αναρωτιέται ο κ. Σαρκοζί. Δε θα ήταν ενδιαφέρον να τους επικεντρώσουμε σε μία ξένη γλώσσα, τα αγγλικά για παράδειγμα και να αφιερώσουμε τις ώρες της δεύτερης ξένης γλώσσας στην ενισχυτική διδασκαλία της γαλλικής;»»

Ο Richard Descoings στη συνέχεια.

Στο τεύχος του Ιουλίου του περιοδικού *Κάπιταλ* στη σελίδα 128, ο Richard Descoings λέει τα εξής: «Θίγονται οι υπερφορτωμένες τάξεις, δικαίως για τα αγγλικά και για τα ισπανικά. Νομίζω όμως ότι πρέπει να τροποποιηθεί η υποχρέωση μελέτης δύο ξένων γλωσσών. Πρέπει να γίνει γνωστό ότι εξηγείται κυρίως από τη Γαλλοφωνία: είναι το αντιστάθμισμα που δίνεται στις άλλες χώρες για να συνεχίσουν να διδάσκουν τα γαλλικά. Η διαφύλαξη της ακτινοβολίας της γλώσσας μας, είναι καλή, αλλά στο μεταξύ, πάρα πολλοί μαθητές φτάνουν στην τελευταία τάξη του Λυκείου μιλώντας λίγα αγγλικά και σχεδόν καθόλου ισπανικά έχοντας μάλιστα ακόμα δυσκολίες στα γαλλικά. Ας κρατήσουμε την πιθανότητα της μελέτης μιας δεύτερης ζωντανής γλώσσας για αυτούς που τα καταφέρνουν, αλλά προτείνω να μπορούμε να αφιερώσουμε αυτές τις διδακτικές ώρες στην ενίσχυση των γαλλικών και των αγγλικών σε εθελοντική βάση. Όταν επικαλεστήκαμε αυτή την ιδέα σε στρογγυλές τράπεζες, κάποιος καθηγητής έβγαζαν τα πανό, οι γονείς και οι μαθητές όμως αντιδρούσαν γενικά με τρόπο πολύ ευνοϊκό.»

Όλοι αυτοί στην Ευρώπη που ανησυχούν για την παλίνρροια των αγγλικών στη διδασκαλία και την περιθωριοποίηση των άλλων ζωντανών γλωσσών, όλοι αυτοί που βλέπουν στο να ολισθαίνουν όλα προς τα αγγλικά μία πολιτισμική ύφεση και όχι ένα άνοιγμα, όλοι αυτοί που βγάζουν συμπεράσματα για το τι σημαίνει αυτή την «πολιτισμική διαφοροποίηση», όλοι αυτοί που άκουσαν προσεκτικά την ομιλία του Νικολά Σαρκοζί που εκφώνησε στην Καν στις 9 Μαρτίου 2007 κατά τη διάρκεια της προεδρικής του εκστρατείας και ήθελαν να ακούσουν κάτι παραπάνω από ένα προεκλογικό διάλογο θέτουν σοβαρά ερωτήματα.

Ο πρώτος κανόνας είναι να μην απομονωθούν τα λόγια από τα συμφραζόμενά τους και να αποκατασταθεί η ακρίβεια του λόγου. Γίνεται λόγος για τους νέους που έρχονται στο γυμνάσιο χωρίς να έχουν τις απαραίτητες βάσεις στα γαλλικά. Εκτιμάται ότι το 15% των μαθητών αντιπροσωπεύει αυτή την περίπτωση. Είναι μία σημαντική διακύβευση αν αναλογιστεί κανείς ότι η εθνική ή η μητρική

γλώσσα είναι η βάση όλης της εκπαίδευσης, διότι είναι η βάση όλων των άλλων διδασκαλιών.

Και μπορεί κάποιος να εκπλήσσεται από τη σημασία που δίνεται στα αγγλικά στον προεδρικό λόγο, αλλά στην πραγματικότητα η βαρύτητα πέφτει στα γαλλικά.

Και ο Νικολά Σαρκοζί δεν επικαλείται μόνο τα αγγλικά. Λέει «τα αγγλικά για παράδειγμα, ... και τα γερμανικά και τα ισπανικά κλπ. Την αλήθεια, ξέρετε, τη λέω για τους νέους, δεν πρέπει λοιπόν να γίνετε δίγλωσσοι, αλλά τρίγλωσσοι, αυτή είναι η αλήθεια γιατί αυτό συμβαίνει και στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες».
<http://www.youtube.com/watch?v=1VfwDSaIM60>

Ένας μεγάλος στόχος λοιπόν δημόσιας σωτηρίας είναι η επίτευξη σημαντικής πτώσης των νέων με σημαντικές δυσκολίες. Είναι αυτονόητο, όμως, ότι μόλις αυτοί οι νέοι καλύψουν τα κενά της καθυστέρησής τους και θα είναι εκ νέου σε θέση να ακολουθήσουν μία κανονική σχολική φοίτηση, οφείλουν να ακολουθήσουν ένα κοινό καθεστώς, δηλαδή την εκμάθηση τουλάχιστον δύο ξένων γλωσσών.

Διότι η εκμάθηση δύο ξένων γλωσσών δεν αποτελεί κατάρρα. Αντίθετα είναι ένας μεγάλος προσωπικός εμπλουτισμός και μια ευκαιρία ανοιγμάτων για το επαγγελματικό τους μέλλον. Είναι εξίσου μια οικονομική αναγκαιότητα.

Θα προσθέσουμε παρ' όλα αυτά μία διευκρίνιση.

Η προτεραιότητα στα αγγλικά, ήτοι τα αγγλικά ως πρώτη ξένη γλώσσα, αντίθετα με τις στερεότυπες ιδέες, δεν επιβάλλεται απολύτως και το γεγονός ότι 95% των μαθητών του δημοτικού μαθαίνουν αγγλικά μας φαίνεται τελείως υπερβολικό.

Ο λόγος είναι πολύ απλός: αν γίνεται συστηματική εκμάθηση των αγγλικών σαν πρώτη ξένη γλώσσα, ενώ για εμάς δεν είναι νόμος, η γλώσσα που θα διδάσκεται ως δεύτερη θα είναι σχεδόν πάντα μια γλώσσα που θα την κατέχουμε λιγότερο και που θα τη χρησιμοποιούμε είτε λίγο είτε καθόλου, αυτή που θα την καταλαβαίνουμε αλλά που δε θα την ομιλούμε. Ενώ αν κάνουμε το αντίθετο και αρχίσουμε από τα γερμανικά, τα ισπανικά ή τα ιταλικά για παράδειγμα, οι πιθανότητες να κατέχουμε την αγγλική σαν δεύτερη ξένη γλώσσα είναι πολύ περισσότερες. Στην πρώτη περίπτωση, ικανότητα είναι 1+1.5, δηλαδή μιάμιση γλώσσα επιπλέον της μητρικής, στη δεύτερη περίπτωση είναι 1+2 δηλαδή πραγματικά δύο ξένες γλώσσες επιπλέον της μητρικής. Βεβαίως υπάρχουν εξαιρέσεις και γνωρίζουμε νέους για τους οποίους η εκμάθηση της δεύτερης ξένης γλώσσας έγινε κατά τη διάρκεια της εκμάθησης της πρώτης, αλλά αποτελούν μάλλον εξαιρέσεις.

Για μια ακόμα φορά, αυτή η παρατήρηση δεν εφαρμόζεται στους νέους με δυσκολίες για τους οποίους ειδικές στρατηγικές πρέπει να εφαρμοστούν. Εξάλλου σε μερικές περιπτώσεις, η εκμάθηση της μητρικής γλώσσας, όταν αυτή δεν είναι η γαλλική, μπορεί να αποδειχθεί πιο συνετή από ό,τι τα αγγλικά.

Τα λόγια του Richard Descoings καλούν σύμφωνα με τον ίδιο δύο θεμελιώδεις παρατηρήσεις:

- η πρώτη είναι ότι δεν πρέπει να βγάζουμε γενικά συμπεράσματα από μία ιδιαίτερη περίπτωση: Τα συγκεκριμένα μέτρα που πρόκειται να ληφθούν υπέρ των νέων με δυσκολίες δεν μπορούν να χρησιμεύσουν ως μοντέλο για το σύνολο του εκπαιδευτικού συστήματος μιας και αυτοί οι νέοι με δυσκολίες δεν προορίζονται στο να το κρατήσουν, εάν τα κυβερνητικά μέτρα έχουν την αναμενόμενη αποτελεσματικότητα.

- η δεύτερη συνδέεται με ένα λάθος στην πραγματικότητα. Αν η Ευρώπη προτείνει μια διδασκαλία τουλάχιστον δύο ζωντανών γλωσσών επιπλέον της μητρικής, γίνεται αναμφίβολα για την υπεράσπιση κυρίως της γαλλικής, στόχος θεμιτός απέναντι σε ένα γλωσσικό ιμπεριαλισμό που δρα με πρόσωπο καλυμμένο και όχι μόνο. Αφορά όλες τις γλώσσες, τις «σημαντικές γλώσσες» και τις λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες. Ο στόχος είναι η οριζόντια κυκλοφορία των ιδεών, των γνώσεων και των φαντασιακών ανάμεσα στα ευρωπαϊκά κράτη. Είναι μια όμορφη φιλοδοξία, την οποία εκφράζει εξάισια η αναφορά Μααλούφ καθιερωμένη κατά την απαίτηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αποτελεί επίσης ένα θέμα κοινής λογικής. Όταν περισσότεροι από 100 εκατομμύρια Ευρωπαίοι είναι γερμανόφωνοι, όταν η Γερμανία είναι από παλιά ο κύριος οικονομικός συνεταιίρος της Γαλλίας, είναι λογικό τα γερμανικά να γίνουν μία γλώσσα τόσο δύσκολη για να τη μάθει κανείς είτε στην πρωτοβάθμια είτε στη δευτεροβάθμια από την έλλειψη διδασκόντων τη στιγμή όπου το ενδιαφέρον αυτής της γλώσσας βρίσκεται εκ νέου σε άνοδο (πβ τελευταίο τεύχος του ADEAF); Αυτό που αξίζει στα γερμανικά είναι εξίσου αληθινό και για τις άλλες γλώσσες. Η άρνηση του τα πάντα στα αγγλικά και της ενιαίας σκέψης ότι τα πάντα κοινοποιούνται στα αγγλικά είναι στη βάση του ευρωπαϊκού σχεδίου. Πρόκειται λοιπόν για μία μείζων οικονομική, πολιτισμική και πολιτιστική διακύβευση.

Αυτοί που θεωρούν ότι η εκμάθηση δύο γλωσσών πριν από το τέλος του Λυκείου είναι μεγάλη απαίτηση από τους νέους έχουν άδικο. Πολλές χώρες το επιτυγχάνουν πολύ καλά από τις Σκανδιναβικές χώρες μέχρι τη Ρουμανία και μάλιστα δεν πρόκειται για χάρισμα. Πρέπει απλά να πάρει κανείς στα σοβαρά το θέμα των γλωσσών και να έχει πραγματικά κίνητρα για να τις μάθει: το ότι μια χώρα σαν τη Μεγάλη Βρετανία γνωρίζει σήμερα μία ύφεση στη διδασκαλία των ζωντανών γλωσσών δεν είναι έκπληξη και δεν προέρχεται από το γεγονός ότι οι νέοι Βρετανοί είναι λιγότερο χαρισματικοί από τους άλλους. Είναι όμως ένα ανησυχητικό θέμα για τους ίδιους τους Βρετανούς, είναι ένα σημάδι αναδίπλωσης προς τους εαυτούς τους και αδιαφορίας ως προς τον υπόλοιπο μη αγγλόφωνο πλανήτη.

Ελπίζουμε λοιπόν ότι ο Richard Descoings, του οποίου η αναφορά για το μέλλον του Λυκείου περιέχει τόσες εξαιρετικές προτάσεις και ενώ οι Πολιτικές Επιστήμες είναι ένας θεσμός όπου οι γλώσσες και όχι μόνο τα αγγλικά τιμούνται ιδιαίτεως, θα θελήσει να εκφράσει ένα λόγο του οποίου η δημοσιογραφική επιφάνεια με το σύντομο και απλοποιημένο χαρακτήρα της είναι αρκετά ατυχής, ήτοι επικίνδυνος ως προς το πόσο μπορεί να επηρεάσει τη γνώμη...

Christian Tremblay και Astrid Guillaume
Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος του Ε.Π.Π.